

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gl., —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posašne šteje
15 kr.)

Oznaniła,
krat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
smatila in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odrpe reklama-
cije so
poštine proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
v rodništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se prídene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne dopi-
se ne oziramo.

Nefrančozna pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
ocene pisane knjige
se ne vračajo.

Razložek med posamnim in skupnim poukom gledé na sredstva in smoter.

Spisal V. Korun.

I.

Z ozirom na število učencev ločimo pouk v dve vrsti, v posamen in skupen pouk. O posamnem pouku govorimo, ako se poučuje samo jeden ali vsaj zelo malo učencev, kar se godi navadno v rodbini po tako zvanem domačem učitelji; zaradi tega imenujemo tak pouk tudi domači ali privatni pouk. Ako pa poučujemo ob jednem večé število učencev, tedaj imamo skupni pouk, in ker se godi to posebno v šoli, zove se tudi šolski ali javni pouk. Ker pa imate, kakor bomo videli pozneje, obedve vrsti pouka svoje dobre in slabe strani, dajajo nekateri pedagogi prednost posamnemu, drugi pa skupnemu pouku. Sicer se navadno niso izrekli posebej za posamni ali skupni pouk, ampak za posamno ali skupno vzgojo; vendar ker sta vzgoja in pouk v tako ozki zvezi, da si ne moremo lahko misliti vzgoje brez pouka in narobe, zato smemo vsekako reči, da so prijatelji posamne vzgoje tudi prijatelji posamnega pouka, in pristaši skupne vzgoje tudi pristaši skupnega pouka. Dovolj se nam torej naj, da si ogledamo v tem oziru nazore nekaterih znamenitejših pedagogov.

Francoski pedagog Montaigne, ki je živel v drugi polovici šestnajstega stoletja, se je izrekel v spisu „Poskusi“ (Essays) načelno za posamno vzgojo, ker se more le pri tej individualna zmožnost in nagnenost gojenčeva brez ovire razvijati. Iz tega vzroka smatra tudi Locke, ki je bil sam dalje časa odgojitelj v neki grofovski rodbini, v knjigi „Misli o vzgoji otrok“ posamno vzgojo za vspešnejšo; v mislih je imel le-ta, kakor tudi Montaigne, vzgojo kakega plemiča, katerega je po njunem mnenji treba obvarovati vsake dotike z otroki nižjega ljudstva. Istotako vidi Rousseau v posamni vzgoji pedagogiški ideal, vendar pride do tega sklepa po čisto drugi poti ko imenovana dva učenjaka. Po njegovem mnenji izvira namreč vse zlo človeško iz omike, katera mu je toliko, kakor nenaravnost. Ako se hočemo torej tega zla znebiti, se moramo najprej omike otresti in vrniti se k naravi. Njegov „Emil“ se mora potemtakem vzgojiti pred vsem v naravnega ali priprostega človeka; ker pa javna gojilišča vsled svojih družbinskih razmer in naredb pospešujejo ravno nasprotek, je mogoče doseči to samo v domači vzgoji. — Tudi najznamenitnejši pedagog novejšega časa, Herbart, se je v jednem¹⁾ svojih spisov odločno potegnil za privatno vzgojo, ker se šola ne more dovolj ozirati na individualnost posamnih učencev, temveč gleda le na množico znanja, vsled

¹⁾ „Ueber Erziehung unter öffentlicher Mitwirkung“.

česar mora marsikateri vzgojevalni pripomoček puščati v nemar. Zato mu je šola za vzgojevanje le nekak pomoček za silo. V tem oziru sledi Herbartu med najnovejšimi pedagogi samo Ziller, ki zahteva, da se mora tudi v šoli individualnost učencev natančno jemati v poštev, in da se morajo le-ti vzgojevati v prvi vrsti za-se, v drugi še le za državo. — To bi bili najznamenitnejši pristaši posamne vzgoje.

Mnogo več prijateljev šteje skupna vzgoja, ki se vrši v šoli. Temu se ni čuditi; kajti dandanes prevlada prepričanje, da mora omika postati last celega naroda, ter več ne gojimo onih napačnih nazorov, kakoršni so še pred dobrim stoletjem zavladali, namreč da imajo le nekateri privilegirani krogi pravico do nje. Da se pa celi narod vzgojuje, je posamna vzgoja nemogoča, ker je le malo ljudi, ki bi mogli plačevati dragega domačega učitelja. Nadalje je tudi preveč neplodna, „ker zastavlja drago življenje vzgojevalčevu za manj drago odgojenčevu, katero ima krajšo srednjo starost za se ko pa ono. Tako nam predstavlja Rousseau v svojem vzgojnem idealu vzgojevalca, ki je žrtvoval dvajset let svojega življenja vzgoji Emila; prej pa je porabil drugih dvajset ali trideset let za svojo lastno vzgojo“.¹⁾ Skoraj polovica ljudi bi se moralo potemtakem ukvarjati z vzgojevanjem. — To seve ne velja tudi za vzgojo v rodbini, ki se vrši sama od sebe brez posebne uporabe truda, časa in stroškov; ampak prav v tem se vjema večina pedagogov, da se vzgojij otrok najprej v ozkem krogu rodbinskem po stariših, bratih in sestrah, ker je taka vzgoja najnaravnejša, najindividualnejša in zato tudi najizdatnejša. Filozof Fichte²⁾ je sicer zahteval, naj se že mali otroci odvzamejo rodbinam, in vzgoja v rodbini naj se nadomesti z ono po državnih zavodih, to pa zaradi tega, da je mladino mogoče narodno vzgojevati. Fichteju se je v novejšem času pridružil deloma tudi Radtke³⁾, ki smatra za dobro, da bi država po svojih organih nadzorovala vzgojo otrok v rodbinah, ker le-te večkrat vsled mnogih opravil, večkrat vsled uravstvene popačenosti niso sposobne, da bi otroke vzgojevale uravno. Radtkejeve, zlasti pa Fichtejeve tirjatve so pač preskrajne in jih uresničenje bi ne bilo brez škodljivih nasledkov. Skupna vzgoja s poukom dopolnjuj samo vzgojo v rodbini, ker nimajo vsi stariši za poučevanje potrebnega znanja in za to potrebnega časa.

Skupna vzgoja in osobito skupni pouk je imel že v starem veku gorečega zastopnika v častitljivem pedagogu Kvintilijan⁴⁾, ki je v prvi knjigi svoje razprave „Institutionis oratoriae libri XII.“ s prepričevalnimi razlogi pobijal svojih vrstnikov mnenje, da se po šolah naravnost otrok pači in da pri pouku v šoli mogoče takih uspehov doseči kakor doma. Dandanes se strinja ž njim, kakor smo že omenili, velika večina pedagogov. Mi hočemo tukaj samo mnenje jednega navesti: „Privatni pouk v rodbini n. pr. po domačih učiteljih itd. je najslabši izmed vseh vrst pouka, in če bi bilo v tej stvari kako zakonodajstvo mogoče, moral bi se naravnost prepovedati“.⁴⁾

Naravno je, da mi je treba precej drugače ravnati, ako imam pred seboj samo jednega učenca, ko če v istem času poučujem več učencev; v vsakem obeh slučajev bom dosegel v sicer enakih okoljščinah nekoliko drugačne rezultate in se bom moral posluževati tudi nekoliko različnih didaktičnih sredstev, kar hočemo v naslednjem pokazati.

II.

Pri razmotrivanji razločkov med posamnim in skupnim poukom se nam vsiljuje najprej vprašanje, kako je v tem in onem slučaju individualno ravnanje z učenci. Vsak

¹⁾ Lindner: „Encyclopaedisches Handbuch der Erziehungskunde“, str. 221. Slično se je izrazil tudi Herbart: „Allgemeine Paedagogik“, uvod, str. 3.

²⁾ „Reden an die deutsche Nation“.

³⁾ „Welcher Antheil gebürt Staat, Schule und Haus an dem Werke der Erziehung?“

⁴⁾ Naegelsbach: „Gymnasialpaedagogik“, str. 15.

človek je namreč gledé na osebne lastnosti, dispozicije in nagnenosti determinirano bitje, ali z drugimi besedami, vsak človek ima individualnost, vsled katere se od vsakega drugega bolj ali manj razlikuje. Ta posebnost pa v jednom slučaju poučevanje pospešuje, v drugem zavira. Da torej učitelj kolikor mogoče doseže ugodne rezultate, se mora na individualnost učenčevu ozirati natančno. Pri vzgoji pride še drug ne manj važen razlog v poštev, namreč ta, da se odgojenec ne sme vzgojiti v zgolj eksemplar skupnega plemena „človek“, temuč v individualno določenega človeka.

Pri posamnem pouku se peča učitelj z jednim samim učencem. Zato bo kmalu spoznal ne samo njegove prirojene zmožnosti, ampak ker so mu znani navadno njegovi stariši in njih družinske razmere, tudi to, kar se mu je doma vcepilo, skratka, z učenčevu individualnostjo se bo kmalu do dobra seznanil. Naravno je, da mu je tudi mogoče, se na njo natančno ozirati, ker ima le s pojedinim človekom opraviti. Vsled tega more pouk uravnati čisto individualno po osebi učenca gledé na njegove zmožnosti, gledé na njegovo nagnjenost in razpoloženost. To je brez dvoma velika prednost privatnega pouka; kajti „nadarjenemu učencu zamoremo več, manj nadarjenemu manj ponuditi; pri jednom učno gradivo hitreje, pri drugem bolj počasi jemati, kakor je njegovemu temperamentu primerno. Nadalje nam je mogoče med raznimi učnimi predmeti med seboj, ter med njimi in praktičnimi vajami menjati, ako se nam zdi primerno, ali pa tudi to in ono na drugi čas preložiti, ako bi kaj individualno-slučajnega pouk za zdaj oviralo“.¹⁾

Učitelj si izvoli metodo, katera je učenčevu individualnosti najprimernejša, in po kateri se učni smoter najlože doseže. Ker pri tej vrsti pouka nismo navezani na določen čas in kraj, ter se nam sploh ni treba po kaki šabloni ravnati, tako se večkrat lahko poslužujemo metode medsebojnega občevanja pri čemur se učenec tako rekoč igraje uč. Pazljivost in zanimanje, kar je pri poučevanju tako težko doseči, razumeta se pri občevanju po sebi; nauk in vzgled, teorija in praksa se tukaj tesno družita. Seveda je pa na drugi strani ta metoda za avtoriteto učiteljevo zelo nevarna, ker učencu po trajnem in zapnem občevanju posamezne slabosti učiteljeve prej postanejo znane, in je učitelj vsled tega v nevarnosti, da neha biti v očeh učenca vzor, kar bi vendar moral ostati.

Veliko težavneje je, se ravnati pri skupnem pouku po individualnostih učencev. Učitelj ima tukaj toliko individualnostij pred seboj, kolikor šteje razred učencev. Če je pa že težko za odgojitelja, se po individualnosti jednega učenca ravnati in se pri tem svoje individualnosti otresti, tako je še tem težje za učitelja, se ravnati v šoli, ki je napolnjena z učenci, pri poučevanju in vzdrževanju reda po vsakem posamezniku. Razun tega ne more natančno poznati posebnostij svojih učencev; navadno so mu tudi razmere neznane, v katerih doma živé. O volitvi katerekoli poučne metode, ki bi bila za jednega ali drugega učenca primernejša, se seveda v tem slučaju ne more govoriti; marveč učitelj si mora tako izbrati, katera je večini učencev ugodna, sploh pa se mora po predpisanem načrtu ravnati. Iz tega poprečnega postopanja, po katerem je primoran učitelj poučevati, nastane naravno ta nedostatek, da tisti, ki počasi zapopada, razlaganja večkrat ne razume in zato zaostane, med tem ko se nadarjeni učence vsled nasprotnega vzroka dolgočasi in postane raztresen. Da se to zlo nekoliko odvrne, se je pač treba tudi v šoli ozirati na individualnost posameznega učenca, kakor hitro se je spoznala, in kolikor je pač z ozirom na druge učence to mogoče. Vendar drži se pri tem redno prave mere, da se ne smatra tako postopanje za pristranost in ne misli, da dajaš temu učencu prednost, onega pa v nemar puščaš.

(Konec sledi.) ☺

¹⁾ Beneke: „Erziehungs- und Unterrichtslehre“. II. zvezek, str. 513.

Narečje ali dialekt ter njegov pomen za ljudsko šolo, osobito za elementarni razred.

(Konec.)

- Skomuckati — cviliti v kratkih pre-molkih.
- Sploh — vedno, zmirom, immer.
- Stol (m.) — miza.
- Stolec (m.) — stol.
- Spõtiti se — spomniti se; dolgo se nisem mogel spotiti, konnte mich lange nicht erinnern.
- Stúnjak (m.) — namizni prt ali krušnica, iz hrvaškega stolnjak.
- Sópon (m.) — milo, Waschseife. Hrv. sopun, gotovo tuja beseda, p. francoski savon.
- Senokóša (f.) — travnik.
- Sedánjka (f.) — kos satovja ali satovje v obče Honigwabe. Najbrž ker se sesede.
- Slepovúš (f.) — slepec, Blindsehleiche, imelo bi se glasiti slepovúž ali čisto slov. slepovož, vož — kača.
- Skitati se — otrok, ki bi šel namesto v šolo, v katero so ga stariši poslali, kam drugam, bi se skital. Antonovič Martina ni v šoli, se je skital. Ta glagol poznajo razven češčine in poljščine vsi slov. jeziki.)
- Solnjača (f.) — solnica, Salzbüchse.
- Spodnjača — spodnja janka, Unterrock der Weiber.
- Spominati se — razgovarjati se.
- Spominek — razgovor, Gespräch.
- Šegeštija — žagrad, Sakristei.
- Šiška (f.) — zapon, gumbnica, Knopfloch.
- Ši(n)jak (m.) — vrat, tudi v rušč. šija. (n se čisto malo sliši).
- Škola — šola.
- Školar — učence.
- Školnik, oziroma škönik — učitelj. (Ta izraz se sedaj že malokedaj sliši, izpodrinolo ga je književno oznamenilo.
- Škrljak (m.) — klobuk (menda od kriti, kriljak.)
- Šlutav biti — počasen biti, bei der Arbeit langsam sein.
- Štakor — podgana.
- Tulovka (f.) — tula, zgornji del klobuka, najbrž od tuli, pr. tuljava, Rohr am Gußschaff.
- Tozačka ali tozači — pred malo časom pred kratkim. Tozačka sem ga srečo* srečal.
- Tentati — motiti. Kaj me je tentalo.
- Trojaki — binkošti.
- Vajnkušnica (f) — podvzglavje, Polster, to je iz hrv. vanjkuš, madj. vankos, Wangenkissen.
- Ve pa — saj; ve pa vam dam, t. j. saj vam dam.
- Vilahen (m.) — prt na postelj, Leintuch, ston. willahan, lat. velum.
- Vmajuhati — lenariti, faulzenen.
- Vmajuh (m.) — lenuh.
- Vugorki (pl.) — kumare, Gurken. Murke, srb. krastavae.
- Vnožati se — ne imeti veselja (do dela). Mogla bi iti na njivo po draš, pa se mi vnoža.
- Vučec — ježica, Knopper.
- Vudriti — udariti, einen Hieb versetzen
- Včuhneti — ponchati (bolečina). Čudno je to, da se rabi ta izraz samo pri zoboboli, n. pr. dva dni me je zob bolel, zdaj mi je pa vendar malo včuhnol. To bo iz hrv. čuti hören, včuhnoti aufhören. Ruščina pozna iz te kor. besedo čuhatz, kakor tudi poljščina vzuch, czuchaé, seve da v drugem pomenu.
- Zahititi — vreči, werfen.
- Zakapečati — zapeti (suknjo ter v obče obleko).
- Zavrigana juha — prežgana juha.
- Zdenec — studenec, Brunnen.
- Zbočki — zbočki gledati, éz rame gledati, von der Seite ansehen.
- Zdela — skleda.
- Žuriti se — paščiti se, sich beeilen.
- Žiljak, veliki trpotec, grosser Wegerich, Plantago major.

*) Prebivalci Središča in okolice ne izgovarjajo glagolov v tvorno preteklem deležniku na il, el, al, ampak na o in jo, torej ne delal, nego delo, ne molil, nego molijo.

II. Druge jezikoslovne posebnosti.

V Središči in po okolici naletiš tudi na nekaj izrazov gledé na spol, različnih od kajževnih besed. Tako n. pr. beseda „miš“ ni ženskega, temveč možkega spola kakor v hrvaškem. Velikega miša smo vlovili v past.

Las (f.). N. pr. Tu na suknji ti visi dolga črna las.

Jabolka (f.). N. pr. To je pač lepa rdeča jabo(l)ka. L se v izgovarjanju izpušča. Tudi za besedo „jablan“ rabijo Središčani izraz „jabolka“.

Piva (f.) = pivo, denes piva ni dobra, preveč je bridka.

Omar, tudi romar = omara, Hängekasten. „Nov romar smo si kupili“.

Krivo se rabi v Središči dual ženskih samostalnikov; n. pr. dve žemlje (nam. žemljí) sem kupil, dve sveče mi donesi! Ali imaš še več bratov? Bratov nemam, samo dve sestre, a obe služita. Zòb v Središči ne izdirajo, ampak „skubejo“. Zob me boli, pa ne grem ž njim k padari, ve pa (saj) tudi „Madžar zobe skubi; on nič ne računa“. Kadar je mrzlo, tedaj pravijo v Središči, da je zima, če je potem tudi jesen ali pomlad (protoletje.) „Danes je pač zima zunaj!“ Kakor Hrvatje.

Na sramoto delati pravi se delati ali storiti kaj navlaš, absichtlich. N. pr. Na sramoto mi takó dolgo penez ne pošlje.

Naj hitrej pomeni toliko kakor bržkone.

Ne zdoobra biti pomeni v Središči toliko kakor v sovražtvu s kom živeti. N. pr. S sosedom si nisva zdoobra, ker sva se zavoljo meje pri senokoši (travniku) svadila (sprla).

Kriv biti = učiniti ali storiti komu kaj; n. pr. nič mu nisem kriv, pa me vendar bije. Kaj sem ti kriv? tako vpraša učence svojega tovariša, ki ga je malo za lase prijel (skečkal). Nемеc bi rekel: „Was habe ich verschuldet?“

Puhati = pihati; veter v Središči ne piše, temveč puše. Celi dragi dan je veter puhal, zato nismo mogli listja zobačkati (grabiti ali grabljati, rechen).

Rod = rodbina ali zlahta; n. pr. mi smo si tudi „nekši“ (nekak) rod, pa ne znam, jeli po očetu ali po materi, t. j. v sorodu smo si, wir sind verwandt.

Znam = kakor se mi dozdeva, wie es mir vorkommt; n. pr. ali so mati v hiši? Odgovor: So, znam. Sie ist im Zimmer, wie es mir vorkommt.

III. Tuje osobito nemške besede v Središkem narečji.

Cigara (f.) — smodka, Cigarre. Smodka je sicer sploh nerodna beseda, ker mi je ne smodimo.

Cigel (m.) — opeka.

Cimplet (m.) — skleda, v kateri se pogače pečejo, pride bržkone od „Zinnblech“.

Deno — vendar, dennoch; n. pr. si deno v šolo došel. (Ni-li „deno“ mesto „v eno“ in tó od jedin ali pa od ven m. vem. p. ven pridem, ich komme ja?)

Furtuh — predpasnik, Vortuch.

Glaž (m.) — steklenica, Flasche.

Hamrič (m.) — kladivo, Hammer.

Hûtar (m.) — klobučar.

Koštati — veljati, kosten; koliko košta liter vina?

Kišta (f.) — miznica, Tischlade.

Kòruš (m.) — pevališče, kor v cerkvi.

Kolér (tudi goler) (m.) — ovratnik srajce ali suknje, Hemd- oder Rockkragen.

K'sel (m.) — rokodelski pomočnik, Geselle.

Lágev (m.) — velik sod ston., lagella.

Lagvič (m.) — majhen sod, sodček.

Lampa (f.) — svetilnica, Lampe.

Lampaš (m.) — svetiljka, Laterne.

Lajhtar — svečnik, Leuchter.

Lanček — verižica, Uhrkette, adj. bes.

Lecetar (m.) medar, Lebzelter.

Lerpajb — rokodelski učence, Lehrjunge.

Marha (f.) — živina (iz adj.) in ta gotovo iz ston. meriha, Mähre, Stute.

Mela — moka, Mehl.

Nucati — rabiti.
 Oštarijaš (m.) — gostilničar od italij. ostiere.
 Pancikoma — posamez; pastirja nismo videli, krave pa so prišle pancikoma domov. (Jaz si tolmačim to besedo z nemškim „einzig“, poncikoma)
 Pamuk — volna.
 Padar (m.) — zdravnik.
 Pil (m.) — soha, stolp, Statue (Bild).
 Prujsek (m.) — oprsnik.
 Rol (m.) — dimnik, Rauchfang.
 Ribati — drgniti, reiben.
 Šimfati — psovati, zmerjati, schimpfen.
 Špancerati se — sprehajati se, šetati se.
 Šparati — ščediti, sparen.
 Špajz (m.) — jedilna shramba, Speisekammer.
 Špajs — šala, Scherz, Spass.
 Špotati — kregati.

Šalica (f.) skledica, skudelica za kavo.
 Šamrl (m.) — podnožnik, Schemmel.
 Šoštar (m.) — čevljar, Schuster.
 Špegel (m.) — ogledalo, Spiegel.
 Štala (f.) — konjski in kravji hlev, svinjskim hlevom rekó čisto pravilno „hlevi“!
 Štumfa (f.) — nogavica, Strumpf.
 Tanjir (m.) — krožnik, Teller.
 Trucati — nagovarjati, zureden.
 Troštati se koga, nedejati se, koga pričakovati; n. pr. vsak hip se troštamo očeta iz mesta.
 Troštati koga — tolašiti, jemanden trösten.
 Turen — zvonik, Thurm.
 Vencerlj (m.) — viničar, Winzer.
 Žegnati — blagosloviti.
 Žehtar (m.) — posoda, v katero se doji.*

*) Primeri, kakó izvaja dr. J. Sket v svoji „slovnici“ str. 164 besedo žehtar.

Naj še h koncu dodam tem jezikoslovnim paberkom nekoliko splošnih opomnij! Če ima res — kakor se trdi — vsaka župnija in skoraj vsako selo svoje posebnosti v govorjenji, tembolj očividna je ta prikazen po krajih, ki leže ob mejah. In trg Središče je tak kraj. Ta občina meji namreč na Hrvaško in Ogersko (Medjimurje). Ogerski, oziroma madjarski jezik sicer ni mnogo vplival na narečje srediških prebivalcev. Kajti v Medjimurji govore povsod svoj jezik, ki je neka mešanica hrvaškega, slovenskega in nekaj tudi nemškega jezika.*) Ogerska vlada sicer vsiljuje Medjimurcem v njihove osnovne šole madjarski jezik, toda vspehi — kakor je videti — niso najsjajnejši. Večji vpliv na narodno govorico Središčanov in nekaj tudi prebivalcev po okolici je imela in še ima Hrvaška, odkoder se je vsled živahne zveze, osobito v minulih desetletjih zaneslo k nam precejšnje število hrvaških izrazov. Nemških tujk zaslediš v Središči in okolici prav malo. Znamenito, dà celo čudovito pa je to, da stanovniki trga Središkega v svojem govoru ne poznajo slovečega ü-ja, ki se namesto „u“ v narečji vseh prebivalcev Slovenskih in Ljutomerskih gorie sploh izgovarja. Narečje Središčanov in prebivalcev drugih občin središke župnije razločuje se le v rabi glasnika u in ü. Čujmo kako očita je ta razlika. Potok Črnec dela mejo med Središčem in občino Obrežje-Grabe. Tu sta dva soseda, katera loči le potok. Sosed v Središči si oblači suknjo in skrbi za vsakdanji kruh, medtem ko nosi sosed na Grabah suknjo in si služi vsakdanji kruh. Poznam obitelj v občini Obrežje-Grabe. Mož je Grabljeneec, žena pa Središčanka, a da-si živita že nad 30 let v

*) Da seznanim cenj. „Popotnikove“ čitatelje vsaj nekoliko z bistvom tega jezika, priobčim tu kratki dve smešnici iz „Medjimurja“, lista, ki izhaja vsak teden po jedenkrat v Čakovcu in sicer v madjarskem in hrvaškem ali prav za prav v medjimurskem jeziku.

Prva smešnica slovi: Vu školi. Navučitelj: „Joškec, jeli ti znaš, kaj je zločesti (hudi) duh?“ Joškec, dijak (učenec): „To je ona peršona, koja po čověka vu krčmo dojde“. Navučitelj: „Kak to?“ — Joškec: „Je tak je. Gda moj otec (oče) vu krčmi sedi, pak moja mama po njega dojde, onda on vsakiput veli: „Eto mojega zločestega duha!“

2. Iskrenost. Kuharica: „Ja več nemrem to trpeti dalje, milostivna gospa. Kočič (kočijaž) me toliko več šimfa, da sam prisiljena ostaviti ovu hižu“. Gospa: „A čim te je zopet zbantuval (razsrdil)“? Kuharica: „Oh — rekel mi je, da sem ja još zločesteša nego so oni gospa“.

zakonski zvezi v najlepšem porazumljenji, vendar se gledé na govorico še nista zjedinila, pa se tudi ne bosta. Žena rabi v govoru dosledno svoj „u“, mož pa „ü“. In kar je pri tem še posebno zanimivo in čudovito, je to, da govoré sinovi očetovo, hčere pa bolj materino narečje.

Zvršujoč pričujočo razpravico, ne morem si kaj, da ne bi izrekel na tem mestu še jedenkrat prirske želje, naj bi se čast. tovariši za rečeno govorico svojega okraja povsod zanimali. Po mojem mnenji bi naj imela vsaka šola „Imenik dialektičnih izrazov“ dotične šolske občine in ta imenik naj bi vsak v kraji na novo nameščen učitelj, zlasti pa učitelj prvencev, vestno pregledal in proučil. In še nekaj! Take jezikoslovne drobtine bi se naj priobčevale ali pa pošiljale našim jezikoslovcem, ki najdejo v njih izvestno marsikaj zanimivega, bodi-si zaradi pomena raznih narodnih izrazov, bodi-si zaradi kake redke oblike. Nemških tujk, ki delajo kvar našemu jeziku in so posledek žalostnih krajevnih, zlasti pa narodnih naših razmer seveda nimam tu v mislih. Take naj ima v svoji zbirki le šola. Sicer pa naj bo učitelj skrben varuh svojega jezika, naj ga čisti in trebi grdih tujk kakor žito dušljivega plevela, pomneč pomenljive besede pesnika, ki pravi: „Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo!“

Anton Kosi.

Popravek. V zadnjo štev. „Popotnika.“ vrinilo se je v ta imenik besed precej neljubih tiskarskih pogreškov, katere si naj cenj. čitatelji tako-le popravijo: Nam. „Baue, tudi haubave“ naj stoji „Bane, tudi haubane“; nam. „Bermeš“ imelo bi se glasiti „Bormes“; nam. „Bregaše“ stoj „breguše“; nam. „Gozdarica“ stoj „Gazdarica“; pri besedi „jak“ naj se glasi nam. „ral“ — „zal“; nam. besede „nojz“ čitaj „nojž“ (na hiš), nam. „pavek“, pa „pavuk“. Nam. besede „Puca, pucka (f)“ naj se glasi „putra“, kajti „puca“ ali „pucka“ pomeni v Središkem narečju toliko kakor „deklica“.

A. K.

Raztrgan rokav.

Ko sem nastopila prvo svojo službo na neki fari, ki je daleč po Spodnjem Štírskem znana, da ima skoraj same premožne farmane, česar nas prepričajo tudi lepi zidani dvori po vaseh, sem se zelo čudila, ko sem tekom časa zapazila, da hodijo otroci jako raztrgani in zanemarjeni v šolo. Tudi moj kolega mi je pravil, da vselej z nevoljo gleda razcapano deco, ker narod ni tako ubog, da bi ne mogel kupiti sukanca in šivanke, češ, krpe dobé se itak doma. Ni mi bilo treba dolgo ugibati po vzroku raztrganih rokavov, še manj pa, kako bi se prišlo v okom tej nemarnosti; saj spada posebno v delokrog učiteljice na kmetih, da vpliva vzgojevalno na gorjansko nprav vaške dece ženskega spola in jih usposablja, da postanejo skrbne in marljive gospodinje, kakor bi sploh naj bil pouk na ljudski šoli urejen tako, da bi mogli otroci, iz šole stopivši, porabiti vse, česar so se učili.

Najbolj hvaležno polje odpre učiteljici pouk ženskih ročnih del. Na višji sto-

pinji, kjer se uče deklice šivati in še posebej krpati, naj učiteljica nikar ne zamudi opozarjati učenk, da v prvi vrsti skrbé zase, ker že znajo šivati, in nadalje so dolžne, da v tem pripomorejo materi, ker so že odrasle in lahko skrbé za mlajše brate in sestre. Vzbujati jim moraš veselje in ljubav do dela. Naj prinesó učenke v šolo raztrgano obleko iz doma, naj jo krpajo pod navodom in nadzorom učiteljice, katera naj pomaga z blagohotno roko, kjer je treba. Naj opomni deklice, da postaja luknja na obleki vedno večja in ž njo raste tudi škoda. Treba je več dela, porabi se več časa, da se zakrpa velika luknja. In kako slab vtis dobimo o celi obitelji, če otroci hodijo raztrgani v šolo! Učiteljica naj jim budi čut srami, a ne pred uboštvom ali pred zakrpano obleko, ampak sramujejo naj se otroci razcapanosti. Izvestno bodo doma prosili oni, ki ne znajo sami sukati šivanke, naj se jim zašijejo raztrgani lakti in naj se zadelajo luknje na kolenih,

kar bo vsled tega storila tudi najbolj nebrizna mati oziroma sestra, če ima postavim še toliko drugega posla.

Veliko podporo pri tem delovanju podaje učitelju berilna snov po različnih berilih in posebno naslanja se na znano berilo „Raztrgan rokav“ prišlo se bode polagoma v okom razcapanosti šolske dece, koja se zdi narodu premalenkostna, da bi se veliko pečali ž njo. Ubožci se pa kar naravnost tolažijo s tem, češ saj smo ubogi!

Izpremenila se bo stvar tekom časa. Če bode otrok, prišedši iz šole, poprosil mater, naj mu zakrpa raztrgano obleko, ker ga je sram, da bi hodil raztrgan okoli, sramovala se bode tudi mati svoje nebrizuosti in uverjena sem, da bodo iz šole kmalu izginili vsi raztrgani rokavi. Marica Strnadova.*)

*) Pozdravljena kot nova sotrudnica! Le mnogokrat se oglasite, morebiti Vas bodo posnemale potem še druge p. n. tovarišice, kar bi bilo jim in nam v čast. Uredn.

Listi slovenskega učitelja — kolesarja.

VI.

V starodavni Spljet.

Opatija si je pridobila vsled svojega milega podnebja in bujne južne vegetacije v zadnjem času svetovno slavo. Akoravno zidajo vedno nove ville, hotele itd., prišlo je v velikonočnem času toliko tujcev, da se je moral vsak srečnega čutiti, kedor je dobil prenočišče. Tudi v Dalmaciji se dobijo taki kraji, vendar s tem razločkom, da so ti večinoma zapuščeni. In vendar so nekedaj zapuščali rimski cesarji solčno Italijo ter se podajali v pokoj v te kraje.

V Dalmacijo se potuje večinoma po morji. Pač pelje od leta 1831. čez Velebit „Hrvaška cesta“, ki združuje Karlovec z Zadrom, a ker je najvišji prelaz visok 1000m in ker so ti kraji zelo zapuščeni, izroči se skoraj vsak raje morju. Tudi so bili sedaj vrhunci in prelazi Velebita še pokriti s snegom. A ne že zaradi tega, ampak bolj, ker je čar tega morja nepopisen. Glej morje danes, glej ga jutri, vedno se ti prikazuje drugače, vsak dan ti kaže nove slike. Da, ono ti kaže zjutraj druge slike, zvečer zopet druge, druge po letu, druge pomladi, druge po zimi, druge v lepem vremenu, druge v burji. Ko to opazujemo, nam nehote na misel pride slavnega Preradovića krasna pesen:

More divno, more sveto,
Pred nami se širiš eto
Kad tajna kob!
Ljuljačka si komu mila,
Komu hladan grob. —

Kakor pa je prijetno potovati v lepem vremenu, tako nevarno je to o času burje, katera tu večkrat strahovito razsaja. Burja naskoči navadno nenadoma ter povzroči ne samo na morji, ampak tudi poljedelcem,

osebito onim po otokih veliko škode. Iz morja se namreč dviga takrat gost morski sopar, ki povzroči meglo — mornarji jo zovejo dim. Ta „dim“ uniči vse poljske pridelke. Strahoto burje v Senji, kjer je najmočnejša, je opisal slavni pesnik Avgust Šenoa tako:

Čuj, kako ljuta urla bura
Ša Vratnika, sa brda strma!
Bjesomučna se dragom gura
I starim Nehaj — gradom drma.
Sad cvili, sikce, zvizdi, zuji,
Sad grmi, treska, ruči, bruji
I ljude mete sve po Senju,
Da kule drkću, vrata stenju; —

Sve b'jelo, mutno, sve se mota
Sve kuha, ključa, vri — strahota.

Senj je starodavno mesto, katero se je imenovalo Senia in katero so menda senonični Galijci sezidali. Leta 452. je bilo po Atili zrušeno, pozneje zopet sezidano. Sedaj ima 3000 prebivalcev ter živahno kupčijo.

Potovanje od Senja po morji je zelo dolgočasno, kajti tu nimaš kraja, kjer bi se oko rado ustavilo. Na levo strašna puščava gorostasnega Velebita, na desno zopet pusti otok Rab. Ne vidiš nič drugega ko kamen in zopet kamen. Saj ima svetojurska občina 18.111 oralov nerodovitne zemlje. Kmalu potem zagledamo otok Pag. Na severu vidimo le puste stene, a ko se obrnemo okoli rta sv. Nikole zagledamo zaliv in mesto Pag. Njega okolica nas baš iznenadi. Kdo bi si mislil, ko ogleduje pusto skalovje, ki štrli na severu navpik iz morja in katero je skoraj brez vse vegetacije, da so na nasprotni strani hribi in doline obraščeni tako bogato z južno vegetacijo. Da, tu dobiš šume maslin (oljk) in prijetna vonjava tropičnih rastlin te obdaja.

Na jedni strani razsaja morski slap, ki odganja ladije, na drugej pa dajejo ladijam izborni zalivi zaželjeno zavetje. Tak značaj imajo večinoma vsi mnogobrojni dalmatinski otoki, ki se razprostirajo vštric obrežja.

Krasna je razlika med modrim morjem, zelenim otokom in belim Velebitom.

Najbolj se nam pa dopade na otoku krepek slovanski narod, kateremu kaj lepo pristuje narodna noša. „Krasna li nam naroda!“, piše Dragutin Hire, „Srđce mi je igralo od radosti, grudi mi se širile s ponosa, kad sem zagledao Pažane. Mužkarci so zamašiti in obično golobradi, a odijelo im narodno. Nose modre in dosta uzke hlače, modre haljince sa sjajnim putaščima, glavu pokrivajo crvenom, a crno zarubljenom kopicom. Haljinac, što im siže do kukova, sprijeda ne zapučuju, jer je tu bijela vucena košulja, koja se lijepo izteče izmedju modrila. Crvena kapa, bijela košulja, modre hlače, hoćeš što li ljepšega!

Žene se odivaju u crno, kao i naše Vinodolke, na nogama imaju modre i crvene dokoljenke, dočim si glavu pokrivaju kao snijeg bjelom pečom. One so okrupne, plačate, žarkih, črnih očiju, bujne, kao ogljen crne kose. Krasni mužkarci, pristale žene! Milina bijaše gledati mnogobrojnu djecu u narodnoj nošnji s onim crvenim čepicama“.

Slednjie se prikaže na polutoku (umetno v otok spremenjen) okoli in okoli z modrim morjem obdan beli Zadar.

Zadar se je imenoval Jader ali Jadra ter je bil glavno mesto Liburnije. Leta 1000 se poda, ker so ga napadali turški morsk razbojnik pod benečansko zavetje. Benečani so vladali tam z malimi presledki do leta 1797. Benečanski vpliv se pozna še danes, kajti Zadar — kakor tudi druga dalmatinska mesta ob obrežji — je sezidan popolnoma v benečanskem slogu. Glavne ceste so široke, a stranske ulice večinoma nimajo prostora niti za jeden voz. Zadar je bil imenitna trdnjava ter ima 4 vrata (najimenitnejša so „porta di terra ferma“ po načrtu Sammichelija). Obzidje so na mnogih krajih odstranili, a iz pridobljenega prostora so naredili lep park.

Z vodo preskrbuje mesto velik „vodnjak“ ki se imenuje pet vrelec (i cinque pozzi) ter je mojstersko delo benečanske hidravlične arhitekture. Žalibože ne zadostuje za mesto o poletnem času, v katerem je prav malo zdrave vode. Zato mesto ni posebno čislano v zdravstvenem oziru.

Cerkveni obredi o velikej noči so drugačni ko pri nas. V Zadru imajo procesijo

že veliki četrtek, a veliki petek je po vsej Dalmaciji. Med tem ko pri nas pomenja velikonočna procesija veselje, znači tam največjo žalost. Zato se slišijo tam samo žalostne pesni. Udeležba je bila v Zadru, kakor tudi v Drnišu, koje sem se drugi dan udeležil res velikanska. Dalmatinci so pobožen narod ter zelo čislajo duhovnike. Kakor drugod, tako so tudi tukaj prvoboritelji omike med prostim narodom.

Drugo jutro se podam proti Šibeniku. Malokatero mesto ima tako jednolično okolico s popolnim kraškim značajem ko Zadar. Zemlja je vendar večinoma dobro obdelana. Še le blizu gorovja dobi narava drugo bolj živo lice.

Ako potuješ iz severa v Dalmacijo, zdi se ti ona začetkoma jednolična, a vendar je mikavneja ko malokatera alpska dežela. Res da je tu obilica zapuščenih, nerodovitnih kraških krajev, nasprotno pa je tudi mogo romantiških; a naj bolj ti ugajajo kraji, katerih zbog svoje bujne flore in millega podnebja zamoreš iskati le v Italiji. Dežela je v severnem in deloma tudi v vshodnem delu gorata. Podnebje je tam podobno našemu. Vse drugače pa je ob nekaterih bregovih. Med tem ko v prvih krajih vidiš zelene travnike, sadna drevesa, žubureče vode, žitna polja in zelene bukve, vidiš tu v mnogih krajih masline (oljke), cele šume jagodičnjic, kakor drevo visokih zelišč, mirtova drevesa, na golih skalah agave, a v vrtilh palme in citronova drevesa, drugod zopet polno rožičevih dreves. Meja srednjeevropske in srednjemorske flore se tu v mnogih krajih zelo približava. Blizo teh gajev pa se nahajajo zopet kraji, kateri so pokriti s kamenjem, kjer ne raste ne steblo, ne grm, ne trava. Kolika razlika!

Poludan je že minol, ko dospem v Skradin. Pol drugo uro od tega kraja je sloveči Skradinski slap, kateri je z visokimi gorami obdan. „Kakov li te zanos osvaja“, piše Dragutin Hire, „kad si prvi put slap na Krki spaziv! Tega ne može ma ičije pero da opiše, kao što ne mogu ni ja da izkažem nezaboravni dojam, koji me je svega preuzeo bio, kad sam taj velelijepi, divni veličanstveni, najčarobniji prizor o domovini zagledao.“

Divna li prizora! Ako ga svega mahom očima shvatiš, eto ti strašne, bučne i jaučne oluje, valjajuće se i bukljajuće kao gusta dimeća pušnica, pjeneći se grad, laptujući prebijeli snijeg, koturajuće se velike grude

ili usovi. Vidiš na stotine vrijućih gogolja, zavijajućih vrtloga, bućućih kolovrota, prolijevajućih se i kao inatećih se manjih i većih slapova, romonećih vrelašca, rićućih potoka, zacinjavajućih, prebijelih i sićućih se platna, nakićenih vsakovrstnim bojama.

Nije slavnoga Humboldta zanio južni, zvijezdarski, svijetli križ, niti divni Niagarski slap, što je mene nzbatio velečlanstveni slap, o hrvatska Krko!

Okolica tega slapu ni posebno vabljiva, kajti kaže le golo kamenje. Iz Skradina vodi k slapu lepa cesta tik Krke — ako pa hoćeš, dospeš lahko tje z ladjico ali čolnom. Pri slapu so od prejšnjih časov mlini. Sedaj se pa uporablja njegova moč tudi za nekatere tovarne. A uporablja se samo prav mal del te velikanske prirodne moči. Pod slapom je tudi gostilna, katera je pa prav primitivna. To je najbrž tudi vzrok, da se ta prelepi kraj ne obiskuje toliko kakor zasluži.

Težko sem se ločil od tega prelepega kraja ter se podal čez goro proti Šibeniku. Šibenik leži amfiteatralično na brežini strganega skalovja. Ima 3 stare, sedaj zapušćene trdnjave. Lepa stolna cerkev je sezidana v lombardiskem slogu.

Ker sem si hotel ogledati ne le obrežje Dalmacije, ampak tudi osrčje, krenem jo iz Šibenika proti Kninu.

Okolica od Šibenika ima popolnoma kraški značaj. Vendar ni nerodovitna, kajti bela ravnina je posejana z maslinami, vmes pa cvetó duhtee vijolice, pisani osatov evet, rudeće divje rože, makovice in geranije.

„Pri Šibeniku nosijo momei turbane i perćine“, piše Dragutin Hire, koji im iz ledja vise i od srebernjaka zveće, te se hrpe sa magareima, koje gonjaći malim bićevim poganjaju; žene u lijepu šarenu odijelu

preslicom u roci, na pokon četnici dugim puškama oživljaju taj nataruji predjel“.

Proti Drnišu zamenjujejo pustinjo livadska plodna polja. Najbolj pa vsakega veseli, ko zagleda lep gozd, lep vspeli kraškega pogozdovanja. Zopet pozneje pa se pride do gole gore. Na drugej strani v kotu na po-bojši Dinarskega pogorja je Drniš. Ta kraj je bil Turčinom zelo priljubljen. Zvali so ga „Mali Serajevo“. Od Turčinov ima mesto še dan danes vodovod ter minaret, a cerkev sv. Antonija je bila poprej turška džamija.

Od Drniša proti Kninu, kakor tudi pozneje opaževal sem kako tu orjejo. Plug, katerega v Dalmaciji sploh rabijo, je majhen, primitiven ter nima koles. Z njim se zemlja 5—6cm globoko nekoliko zrahlja, ne pa tudi preobraća. Pri tem rabijo 1 par volov. — V teh krajih pa rabijo večji plug, s katerim se zemlja tudi preobraća. Tudi ta je zelo primitiven in slab, osobito ker ste prednji kolesi leseni brez železja. Zato je vspeli zelo nepopolni, a delo zelo težavno. Pri tem rabijo 3—4 pare volov ter 3—4 ljudi. Da plug ostane v brazdi, porabiti mora poljedeljec vso svojo moč. Zato sem videl nekolikrat, da je četrti stal na plugu. Nekoliko poljedelcev ima že popolni plug, s katerim z jednim parom volov boljše orjejo, ko drugi z 3—4 pari. Istotako so tudi vozovi tako veliki, težki in primitivni, da potrebujejo za vsako malenkost 2 para volov ter dva gonjaća. Žalostno, da se še sedaj rabijo tolikrat taka poljska orodja, o katerih bi menili, da bi se videla le še v kakem muzeji. Ni se toraj čuditi, da rabijo v prenašanje tovorov raje konje in osle, akoravno je več dobrih cesta. Vse drugače je v pristaniščih in njenih okoliceh. Zato pa se mora podati, kdor se hoće seznaniti s pravim značajem Dalmacije, tudi v njeno osrčje. (Konec sledi.)

Društveni vestnik.

Iz ptujskega okraja. Naše učiteljsko društvo je zborovalo 1. aprila. Zaradi velikonočnih počitnic je bilo samo 15 članov navzoćih in mestni učitelj gospod Suher kot gost.

I. Predsednik nadučitelj Robić naznani, da je društvo zgubilo 6 članov; 5 jih je izstopilo vsled preselitve v druge okraje, in 1 je prestopil v pokoj. Potem prećita predsednik zapisnik zadnjega zborovanja 2. marea. Gosp. Strelec vpraša, zakaj se ni „Popotniku“ poročalo vse, kar se je 2. marea obravnavalo; dotično poročilo je pomanjkljivo. Pred-

sednik odgovarja, da je njegova navada, poročila pisati iz zapisnika in le v glavnih potezah, natančneje poročala le o važnejših stvareh, katerih pa je v zadnjem zborovanju manjkalo; včasih pa je tudi bolje, da se ne pošlje vse v javnost. Gosp. Strelec temu oporeka, ter stavi predlog, naj se dopisnikom v „Pop.“ izvoli zapisnikar gospod Pulko. — Se sprejme. Gospod Žihar želi, naj bi se tudi v kak nemški list dopisovalo; zapisnik se potem odobri.

II. Gospod Karol Zupančić si je izvolil za današnje podavanje predmet: „Mladi učitelj in prvi

I

razred? Glavna misel tega zelo zanimivega podavanja je bila sledeča:

a) v spodnjem razredu ljudske šole naj se uporabijo čvrsti, delavni in skušeni učitelji;

b) nastopni učitelji naj se postavljajo v srednje ali visje razrede;

c) tudi naj se poskuša z upeljavo čređenja (Alternieren).

O čređenju posebej povdarja podavatelj, da čređenju niso na poti različne stalne plače in naslov. Učitelji morajo pokazati, da so vsi v lepi bratovski slogi, vsi obloženi z jednako težkim bremenom in tudi vsi jednakega spoštovanja vredni. Ne bojmo se ne truda, ne zgube časti! Ako poučuje učitelj v prvem razredu, ni zategadelj najmanj učeni učitelj. Med sedanjimi učitelji tudi ni znatne različnosti v znanostih, vednostih in tudi ne v študijah; večja razlika je morda v marljivosti. Izvrstnemu učitelju se pač sme več let zaupati jedna in ista mladina, ne tako mlačnemu. —

III. Gospod Suher je govoril o novi šolski klopi, katero je izumil gospod nadučitelj Weixl v Kamnici ter nam njeni sostav na podlogi dotičnih obrabecev na tanko razložil.

IV. Sprejmeta se sledeča nasveta:

a) Za pevski zbor naj se nakupijo Zupančičeve note (sekirice.)

b) Meseca maja naj društvo zunaj društvenega sedeža zboruje.

Ko sta se še gg. Kavkler in Žiber o obravnavi šolskih zamud bila nekoliko razgovorila, je predsednik zaključil zborovanje želeč članom prav veselo „Alelujo“.

Iz ljutomerskega okraja. Pri zborovanju našega učit. društva dne 9. marcija se spomni po običajnem pozdravu gospod predsednik prerano umrlega nadučitelja g. J. Horvata, ki je bil obitelji ljubljen oče, učitelstvu prijazen, odkrit tovariš, otrokom pa vesten, ljubeznjiv učitelj. V znak sožalja vzdigne se zbrano učiteljstvo raz sedežev. Blag mu spomin!

I. Dopisov ni.

II. a) Gospod Pušenjak govori: „O zelenjavi“, ter povdarja, da v našem okraju zelenjarstvo zato slabo napreduje, ker marsikateri ne zadene časa setve. Razdelil je setev na 2 glavni dobi: v spomladno in jesensko.

b) Gospod predsednik govori: „O šolstvu prejšnjih let“. Za predavanje se gosp. poročevalcema izreka srčna zahvala.

Učiteljsko zborovanje dne 13. aprila.

I. Dopisi: Rešitev naše vloge do c. kr. okrajn. glavarstva, ki se je naprosilo, naj ukrene, da se ne rabijo učenci za gonjače na lovu.

II. Gospod Freuensfeld govori: „Upljiv zgodovine na vzgojo in narobe“. Vnela se je o tem predmetu prav živahna debata. Gospodu poročevalcu

se je za jedrnato ter zanimivo podavanje izrekla zahvala.

III. Predlaga se, naj bi se učiteljsko društvo obrnilo do slavnega okrajnega šolskega sveta, da bi odslej blagovolil objavljati razpise naših učiteljskih mest tudi v „Popotniku“. Fr. Z.

Ormož. Učiteljsko društvo ormoškega okraja zborovalo je dne 6. aprila t. l. v ormoškem šolskem poslopji v navzočnosti 12 udov in 2 gostov, namreč g. c. kr. okrajnega šolskega nadzornika Iv. Rannerja in ormoškega nadučitelja g. Ferd. Rauschlna.

I. Po običajnem pozdravu predsednikovem se zapisnik o zadnjem zborovanju prečita in brez ugovora potrdi.

II. Vzamejo se na znanje razni došli dopisi in sicer:

a) dopis c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, ki se zahvaljuje za častiko, poslano mu od društva o priliki njegovega odlikovanja po c. kr. ministerstvu;

b) pomologično društvo „Obstbau-Verein für Mittelsteiermark“ vabi k pristopu;

c) gospod F. Matjašič, komisar za trtno uš v ptujskem političnem okraju naznanja, da hoče o pravem času društvo opozoriti, kedaj se bo na Borl-nu (Ankenstein) vršilo zeleno cepljenje trt, da se zamore udeležiti jeden ali drugi tega kurza.

III. Gospod Mejovšek podava „o pogojih, s katerimi se zamore doseči smoter, ki ga zahtevajo šolski zakoni od ljudske šole“, ter navede sledeče točke:

a) naj se dela razloček med šolami v mestih in šolami po deželi;

b) najvišja šolska oblastva skrbé, da krajni šolski sveti odločneje izvedejo v njih področja spadajoče šolske postavbe, zlasti, da se strogo izvede ministerska naredba z dne 20. avgusta 1870, šte. 7648 od 1.—20. točke;

c) učitelji začetniki naj se ne silijo v I. razred v poučevanje, temveč ta razred naj prevzame, kjer to le okolščine dopuščajo, skušnejša učiteljska moč;

d) na vsaki šoli naj se v I. razredu izvedejo pripravljalne vaje.

Gospod govornik je žel od pričujočih zaslužen priznanje.

IV. Gospod c. kr. okrajni šolski nadzornik nam kaže, kako se mora statistična tabela A v raznih predelkih izpolniti, da se zahtevam zadosti.

V. Prihodnje zborovanje, ob jednom izletu društva bo 4. maja t. l. v Središči. M. Š.

Črešnjice. (O zborovanju učiteljskega društva za celjski in laški okraj dne 6. aprila t. l.) Prvo mesečno zborovanje našega društva je bilo še dokaj dobro obiskano; navzočih je bilo 17 udov in 2 gosta. Za razmere, kakoršne so bile pri nas do sedaj, je to lepo število; vsaj lausko

leto nas ni bilo nobedenkrat toliko. In da niso bili nekateri tovariši ta dan še zadržani radi velikonočnih počitnic, zbralo bi se nas bilo gotovo še več. Posebno razveselilo nas je pa še to, da smo imeli čast, pozdraviti tudi nekatere gospode nadučitelje*), med njimi tudi obče spoštovanega tovariša gospoda Kodermana, ki je, kar je predsednik v nagovoru še posebej poudarjal, že od početka društva njega zvest ud in bo kot ud našega društva kmalu praznoval svojo 25letnico. — Z veseljem smo sprejeli zopet dva nova uda, gospoda Plhaka in Zidarja, ki sta tudi izvrstna pevca. — Kot gosta imeli smo čast pozdraviti nam dobro znanega tovariša, ki ostane v kroniki našega društva vedno na odličnem mestu, nadučitelja gospoda Kocbeka in bodočega učitelja, četrtoletnika Brinarja.

a) Pod spretnim vodstvom novega pevovodje gospod Jerankota odpoj pevci še dokaj dobro pevske točke „Pesem“ in „Savica“. Novi pevovodja se je z marljivostjo poprijel svoje naloge; upamo, da bo vztrajal in da se bo pod njegovim vodstvom petje prav pridno gojilo, posebno sedaj, ko smo pridobili nekaj prav dobrih pevskih močij.

b) Ker društvenega tajnika ni navzočega, se čitanje zadnjega zapisnika opusti.

c) Gospod Gradišnik piše, da se radi seje „Zavezinega“ odbora ne more udeležiti zborovanja, zato izostane iz dnevnega reda njegov govor. Istotako naznanja gospod Gnuš, da radi bolezni ne more prevzeti obljubljenega poročila. Predsednik pripomni, da nam je vendar čast poštvovalnega tovariša gospoda Gradišnika pozdraviti v svoji sredi in izraza željo, da bi naš priljubljeni tovariš gospod Gnuš kmalu zopet okreval.

č) Gospod Pustišek poroča, da so se društveni računi za leto 1892 pregledali in našli v popolnem redu.

d) Predsednik gospod Brezovnik objavi iz zapisnika konferencije c. kr. šol. nadzornikov, ki se je vršila 22. septembra 1892 v Gradcu, vse važnejše razgovore in sklepe. Gospodu predsedniku smo za to podavanje jako hvaležni. Zanimalo nas je zvedeti, kak duh veje sedaj v našem slavnem šol. nadzorstvu; da se z njim strinjamo, bilo je dokaz večkratno odobravanje poslušalcev pri raznih točkah poročila.

e) Gospod Kregar nasvetuje, naj se priredi 4. majnika izlet v Grobelno, kjer bo ta dan zborovalo šmarijsko-rogачko učiteljsko društvo. Po daljšem posvetovanju se sklene, prositi vodstvo omenjenega društva, naj preloži zborovanje na torek po Binkoštih in bi se ga naše društvo udeležilo kot gost. Če bi pa to ne bilo mogoče, zborujemo pa ta dan v Celju.

F. Brinar.

*) Ali gospodi nadučitelji pri Vas niso društveniki? Ureda.

Iz ptujskega okraja. Učiteljsko društvo zboruje v četrtek, 4. maja, ob 10. uri v okoliski šoli v Ptujci. (Izlet je preložen na toplejši čas). Na dnevnem redu je poročilo o izbranih vprašanjih za letošnje okr. uč. konferencijo in podavanje „o človeški starosti“. K obilni udeležbi uljudno vabi vse člane in tudi nečlane odbor.

Iz ormoškega okraja. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za ormoški okraj bode dne 4. maja t. l. ob 10. uri predpoludne v šolskem poslopju ormoškem zborovalo s sledečim dnevnim redom: I. Zapisnik. II. Dopisi. III. Podavanje g. Antona Freuensfelda „Jezikovni pouk na višji stopnji“. IV. Pogovori „Kako uravnati oddelek za zaostale učence?“ po novi naredbi. V. Slučajni predlogi. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Iz slov.-bistriškega okraja. (Vabilo.) Slov. Bistrsko učiteljsko društvo ima dne 4. maja v Zgornji Polskavi ob deseti uri dopoludne v ondotnej šolske sobi svojo navadno zborovanje in ob jednem je tudi ta dan „majniški izlet“. Vspored je sledeči: 1. Zapisnik in dopisi. 2. O skupnosti prirodoslovnega pouka. (Poročevalec gosp. E. Tribnik.) 3. Kako se naj pouk o prirodoslovju organično s prirodopisjem sklepa? (Poročevalec g. Tominc.) Razni predlogi in nasveti. Po zborovanju skupen obed v gostilni gosp. Herrman-a. — Tovariši in tovarišice! Udeležite se v obilnem številu tega zborovanja ter pokazite, da vam stanovska čast in vzajemnost ni prazna pena! Na veselo in mnogobrojno svidenje torj v prekrasni „Zgornji Polskavi“. Gosti dobro došli! O. V.

Iz Gornjegograda. Gornjegraško učiteljsko društvo zboruje v četrtek 4. maja t. l., ob 11. uri dopoludne v Šmartnem s sledečim vspeedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Pogovor o vzvišanji učiteljskih plač in prosto podavanje; gospod Fr. Kocbek. 4. Volitev dveh poverjenikov k zborovanju „Zaveze“. Radi obeda naj se p. n. udeleženci pravočasno javijo nadučitelju gosp. Tičerju, da potrebno oskrbi. Ker bode več važnih stvari prišlo v pogovor, vabi k polnoštevilni udeležbi najuljudneje odbor.

Iz Savinjske doline. (Vabilo.) Savinjsko učiteljsko društvo bode 4. maja t. l., ob 2. uri popoludne imelo svojo občno zborovanje v Št. Pavlu v Sav. dolini z sledečim dnevnim redom: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Poročilo. 3. Prosto podavanje. 4. Pregled letnega računa. 5. Volitev novega odbora. 6. Vplačevanje društvene letnine in druge društvene zadeve. 7. Nasveti. — Društvenike vabi k obilni udeležbi najuljudneje odbor.

Konjiški okraj. „Konjiško učiteljsko društvo“ bode zborovalo 4. maja v Konjicah. Dnevni

red: Kako se doseže kar najbolj popolno smer pouka v spisji, koji naj otroka usposobi, da izrazi svoje misli logično in v pravilnem jeziku? Poročevalec g. Pavel Leitgeb, nadučitelj pri Sv. Duhu v Ločah. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Šmarijski okraj. Šmarijsko-rogaško učiteljsko društvo nameravalo je 4. majnika zborovati na Groblnem. Ker bi pa ta dan marsikateremu tovarišu iz drugih okrajev, ki bi se nam sicer rad pridružil, ne bilo mogoče, udeležiti se zborovanja, preložil je društveni odbor po sklepu dne 13. t. m. to zborovanje na torek po binkoštih, to je 23. dan meseca maja. Gg. tovariši in drugi prijatelji šole iz bližnje kakor tudi daljne okolice se uljudno vabijo, da počastijo društvo v tem jako priličnem kraju prav mnogobrojno, vendar prosimo, da se blagovoli vsak, kdor se hoče zborovanja udeležiti, radi obeda prijaviti do 20. majnika društvenemu tajniku, gosp. Tom. Kurbusu, učitelju v Št. Vidu, pošta Šmarje pri Jelšah. — Zborovanje se začne ob 11. dopoldne in se bo vršilo po sledečem vspredu: 1. Pozdrav. 2. Čitanje zapisnika. 3. Računstvo na nižji stopnji. 4. Paberki iz šole. 5. Poročilo o „Matici Hrvatski“. 6. Slučajnosti. K obilnej udeležbi še jedenkrat najuljudneje vabi odbor.

Sežana. Učiteljsko društvo za sežanski okraj bode zborovalo v Sežani 4. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v sežanski šoli z nastopnim vspreodom: 1. O trtojeji, podavanje.*) 2. Učitelj-vzgojitelj, podavanje.**) 3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanji preteklega leta. 4. Poročilo blagajnikovo. 5. Volitev treh pregledovalcev računov. 6. Volitev poverjenikov za prihodnje zborovanje „Zaveze“. 7. Volitev društvenega vodstva. 8. Nasveti. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

*) Gospod poročevalec postavil si je te točke: 1. Razmnoževanje trt; 2. O ameriški trti; 3. Načini požlahtnjevanja; 4. Požlahtnjevanje ameriških trt gledé na čas; 5. Kako dospemo najprej do požlahtnjenih trt; 6. Prednost cepljene trte; 7. O boleznih. Konečno bode nasvefoval: I. Učiteljstvo tega okraja naj deluje, da si vsaka občina, kjer je šola, napravi trtnico, iz katere naj bi se podeljevale le cepljene trte kmetom, držé se pravila: „Bolje dati kmetu jedno cepljeno ko pa sto necepljenih trt!“ II. Prosimi slavni c. kr. okrajni šolski svet, naj bi kupil vsaki šoli potrebno cepilno pripravo.

**) Gosp. poročevalec naslanjal se bode pri svojem podavanji na naslednje točke: 1. Podlaga pravemu napredku in resnični nezavisnosti je dobra vzgoja; 2. Učitelj-vzgojitelj naj je „vzor moža“ v zasebnem in socialnem oziru. 3. Da zamore vzgojitelj svojo težko nalogo dobro zvrševati, naj se tudi gmotno dobro podkrepi.

Dopisi in druge vesti.

Česko. (Enketa za uravnavo učiteljskih plač na Českem.) [Konec.] Deželni nadzornik dr. A. Tille: Pri plači naj bi se oziralo na kvalifikacijo učiteljevo. Tudi državnim uradnikom se stanje s tem vzboljšava, da stopajo vedno na višja mesta, pa tu se uvažuje zaslužnost in sposobnost. To more veljati tudi za učitelja. To ne bi prinašalo učiteljstvu nobedne nevarnosti. Učiteljstvo z veliko večino redno spolnjuje svojo dolžnost. Malo je učiteljev, katerim se tu in tam odreka petletnica. V vsakem stanu so malomarni posamezniki. To je v zajmu stanovskega ugleda, da bi taki učitelji ne imeli pravice do višjega postopa. Govornik je tudi za to, da ostane kategorija podučiteljev. Ni mu za to, da ostane ta naziv. Praksa se ne more ogniti nekaki taki kategoriji, kar je označeno tudi pri gimnazijalnem učiteljstvu, kjer so učitelji extra statum pomožni učitelji in dr. Priporoča pa, da se zmanjša število podučiteljev. Ne more se skladati z nazorom, da bi se izbrisala vsota, odločena za okrajne učiteljske konferencije, katere šolstvo pospešujejo. Ne morem pritrjevati predlogu, da bi se jih naloga prepuščala društvom.

Učitelj-voditelj J. Urban: Oglasam se k besedi v zelo težkem položaji. Vsi tovariši so namreč naš odgovor na vprašanje slavnega dež odbora tako jasno in vsestransko razložili, da mi ne preostaja še mnogo

povedati. Vender čutim v sebi kot zastopnik svojih trpečih tovarišev na kmetih mravstveno dolžnost, da naslikam naš stan vaskih učiteljev takó, kakor je v resnici, da bi, častiti gospodje, dopodrobna spoznali ta stan bede, v katere smo zagazili brez lastne krivde. Da so sedanje plače premajhne, o tem izrekel se je slavni zbor jednoglasno — zato mi ni treba nič dokazovati. Komur pa bi se zdelo zadostna plača 500 gld. na leto, katero zahtevamo v začetku svoje službe, ta naj vzame svinčnik ter napravi proračun, pa naj iz njega izloči vse, kar se le more imenovati manj potrebnim, in če mu zadošča teh 500 gld., da ž njimi pokrije neštevilne rodbinske potrebe, ta postane naš rešitelj. — Plača nas kmečkih učiteljev se nikakor ne sklada z našim delom. Vstopite, gospodje, le jedenkrat v svojem življenji do take kočé, brez zadostnega zraka, svetlobe in ventilacije, katerih je do sedaj pri Čehih po kmetih nemajhno število, katerim pa se reka šola, vstopite tam, kjer je prisotnih 80—100 učencev najraznejših dob, najraznejše onike in vzgoje, prislih iz stanovanj, o kojih čistoti si ne osmeljujem govoriti — bivajte tam le jedno uro pri učiteljevem delu, in izvije se vam stavek sam: v tem zraku, v takih razmerah delovati, to je delo nadčloveško. Ne pretiravam, rečem li nadčloveško — to resnico morajo potrditi poklicani svedoki — vsi c. kr. šolski nadzorniki in

tukaj prisotni najvišji nadzorski člani. Da, k temu nadčloveškemu delu pristajate tudi popravo nekolik tisoč nalog na leto, izdelovanje diagramov, ki v novejši dobi jemljejo ves prazni čas učitelju, kateri si hoče preskrbeti dobro kvalifikacijo in tako doseči vsaj nekoliko ugodnejšega mesta. Ako k temu dodate še veliko oskrbovanje šolskega vrta in bučelnjaka, tedaj zapazite, da tó, kar je v drugem stanu delo, ima nam biti odpočitek. Naše stanje pa se s tem še pohujša, da kmečka mladež zelo zgodaj dohaja v solo in v njej ostaja čez poldan, da nimamo niti 5 minut mirnih, katerih je treba za kosilo. Ne čudite se potem, pristopi li k duševnemu izerpovanju in izkoriščanju še skrb za rodbino in potrebno hrano, da se odstotek bolnih učiteljev v izkazih množi leto za letom. Kaj more nastati v duši tako izmučenega učitelja, kateri je z najkrasnejšim idealom šel v šolstvo! Malomarnost in ravnodušnost do vsega. A ravnodušnost, gospodje to je najgroznejše, kar more učitelja doleteti. Na tem trpi občina, v kateri biva, da cela generacija v taki vasi je uničena, in kako pridejo k temu male občine, katere so omike najpotrebnejše; saj tudi one plačujejo 39 kr. od gl. k deželnemu zakladu. Slavni gospodje, naj se poloti kdo dela, da izda statistiko o učiteljskih dolgih, kakor se je zgodilo o državnih uradnikih, osvetlil se bode se s tem strašanski propad, kamor pada zadovoljnost in mir učiteljev. Uporeka se: zakaj zahtevate že takej na početku službe 500 gl.? — Odgovarjam: da. Tudi mi smo sinovi te zemlje, tudi naš se dotiče nje slast in žalost, in zato se zadovoljujemo z najmanjšim, kar se nam dati more. Vsakoršen sestav, v tem zboru imenovani, izdelan na podlagi službene dobe, je in bode za nas najugodnejši. Pri tej bedi imamo vsaj vendar nado, kar je človeku tako drago, da se naše stanje vzboljša. A za sedanjih razmer iméle bi se pred vsak natečaj 4. ali 3. plačilnega razreda zapisati besede Dantejeve: Vi vsi, kateri sem vstopate, ne jemljite nade s seboj! Da, to je, gospodje, najnepravičnejši pri sedanjem sestavu, da ni bilo mogoče šiniti iz najnižjih razredov. Naj deluje učitelj kakorkoli, na mnogih mestih ne more dobiti dobre kvalifikacije in brez te ni uteka. Zato gorko zagovarjam sestav po službenih letih. Tudi v tem slavnem zboru je bilo dokazano, da je jednako drago na kmetih, kakor v mestu, jedini razloček dela stanovanje. Pa tudi to ni gola resnica. Ako ima učitelj le nekoliko otrok, katere je dolžan dati vzgojevati, ne nastanejo mu li stroški več, nego je stanovanje v mestu? Da, tudi za rokodelstvo jih mora dati v mesto. O ostalem, kakor: zdravnik, dobavaj, izobraženje, niti ne izpregovorim — Brez zrušenja razreda podučiteljev ni mogoče naše plače s predlaganimi načini uravnati, kajti, to je temeljni kamen celej stavbi. Kaj mi pomaga, da po 10 letih učiteljske službe imam dobivati 650 gl., če bodem pa 15 let, morda še več, podučitelj, tedaj dobivam 600 gl. kot 45 letni mož.

Ravnatelj K. Wanka pravi, da mnogi izmed udeležencev so teoretiki v prašanji o plačah, ali praktični znalci so le učitelji. S sedanjjo plačo izhaja le oni učitelj, kateri se izborno oženi, ali da ima postranske dohodke, ali pa slednjič, če si zna veliko pritrgovati. Opozarja na pojav, da se množi število neoženjenih učiteljev. Ne ve za slučaj iz svoje izkušnosti iz poprejšnje dobe, da bi bil učitelj neoženjen. Prvi uradni akt učitelja, ko je postal definitiven, bila je ženitev. Tega si moramo želeti. Le oženjen učitelj vé, kaj je dete starišem, kolik jim je zaklad. Drugi sedanji pojav je, da učitelji ne dajejo svojih sinov k učiteljstvu, kar se je nekdaj dogajalo. Bile so stare učiteljske rodbine. Med takimi učitelji je bilo mnogo vzgojevalcev znamenitih lastnostij. Ustanovitev krajevnih razredov je bila l. 1870. nekaj novega. V principu ni to do cela zavrgljivo, ker so krajevne razlike. Predlog Schroubkov o rodbinskih dokladah ni do cela pravičen, kajti jedno dete ne stane toliko, kakor trje. Važno je to, da učitelj dalje prebiva na jednem mestu. Učitelj nima le učiti, ampak tudi uplivati na dospelejšo mladež in občeno na vzgojo. Je-li učitelj vse življenje v občini, kolika prisrčnost vlada med njim in občino in kolik je njega upliv? Znano je, da so marsikje učitelji svetovaleci občinam. Slišali smo o visjih plačah za pouk veronauka. Proti plači katehetov ne ugovarja, a pomiluje, da se na gotovih mestih tako topla priporoča, pozablja pa na tisoče učiteljskih rodbin. Ako je učiteljstvo nezadovoljno, šolstvo ne more uspevati. Nezadovoljnost ima že ta repositivni nasledek, da učitelj izgublja potrpežljivost v šoli. Francija in Anglija imata velike dolgove, ali zato niste ubogi. Zaradi tega se to trditi tudi o česki deželi ne more. Na občine ni mogoče predjati šolskega zaklada. Finančno stanje okrajev je zelo različno. Zrušenje podučiteljske kategorije nima pedagoškega lica, gre se le zato, da bi ne trajalo dolgo za učitelja, ki mora živeti s slabo plačo. — Veseli ga, da so vsi govorniki soglasovali v novi uravnavi učiteljske pokojnine. Konča: Tu se nahaja več oseb odločujočih. Želim, da bi ukončali neznosne razmere učiteljstva. Učitelj ne more dati ustavke, ali on kot delavec čuti, da se mu krivica godi pri plačevanji dela. Tudi učitelj ima pravico do kruha in eksistence za svojo rodbino.

Svetovalec Schroubek pojasnjuje svoj predlog o rodbinski prikladi. Predlagal je za učiteljske rodbine, katere imajo več kakor 2 otroka, 100 gl. priklade.

Potem, ko so še nekateri govorniki povedali svoja mnenja zatvoril je najvišji maršal knez Lobkovic enketo z besedami: S tem je obravnava enquete skončana. Zahvaljujem vse udeležence za gorečnost, katero so javljali v delovanji enquete. Zagotavljam vas, da bode deželni odbor uvaževal vse predloge. Že to, da je sklical enketo, daje dokaz, da mu je za to, naj napreduje vprašanje o plači učiteljstva. V

količej meri se bode vzboljšalo, ni še mogoče povedati. Bodite uverjeni, da smo vsi prepričani, da je treba vzboljšanja. Med posvetovanjem ponavljal se je večkrat izrek o deželnih financah. O tem izreku sam ne morem izpregovoriti, a reči pa morem le, da je deželni odbor izmed tistih činiteljev, kateri o financah odločujejo. Zahvaljujem se jedenkrat vse udeležence za udeležbo.

Prelat dr. Borovy v vrelimi besedah zahvaljuje maršala za spretno voditev zborujoče enquete.

Iz Mozirja. Pri nas se je dne 9. aprila t. l. prav slovesno blagoslovila nova šolska zastava. Zastava je iz težke bele svile in ima na jedni strani podobo sv. Cirila in Metoda na drugi pa angelja varha. Naročila se je v Pragi pri kristjanski akademiji in se je to naročilo tako gledé na ceno, kakor tudi jako okusne oprave v našo popolno zadovoljnost izvršilo. Ker se take zastave kjer bodi na Slovenskem omisljujejo, zato vsem to trdko prav toplo priporočamo. Zakaj bi jih naročevali pri drugih navadno židovskih trdkah ko jih pa tudi dobimo pri bratskem nam narodu češkem. Naslov je: „Akademie křesťanská v Praze. Retězová ulice č. 223—I.“

[Profesorski shod.] Na Dunaji pripravlja se shod profesorjev in učiteljev v obče, h kateremu pošlje tudi Nemško veliko zastopnikov. Posvetovali se bodo o tem, kakó naj se goji po srednjih šolah znanje starožitnostij in kateri pomočki naj bi se za to upotrebjevali. Kdor se udeleži tega shoda, vozil se bode brezplačno po železnici na Koroško, da si pogleda starodavni „Carnutum“, potem Semerinik, Golovec nad Dunajem in do Badna, pa si bode lahko ogledal palmovnico v Schönbrunn in Rothschildove vrte na Visoki stražki. „P. z B.“

[Velika mesta na svetu.] Po najnovejšej statistiki profesorja Supana v Gotli je na vsem svetu 270 mest, katera imajo nad 100.000 prebivalcev. Nad milijon preb. šteje 12 mest, in sicer London 4,415.958, Pariz 2,712.598, N. York 2,352.150, Berlin 1,763.543, Kanton v Kini 1,600.000, Dunaj 1,364.548, Wutchong v Kini 1,200.000, Tokiv v Japanu 1,555.290, Filadelfia 1,105.277, Chicago 1,099.850, Siangtan in Singan v Kini po milijon. Od pol milijona do milijona prebivalcev šteje 23 mest, od 400.000 do 500.000 preb. 15 mest, od 300.000—400.000 23 mest, od 200.000—300.000 preb. šteje 58 mest.

[Nasledki duševnega preobloženja.] Oslabelost, izvirajoča iz duševnega preobloženja, vzlasti pri nerazvitih otrokih, katere stariši prezdodaj silijo k učenju, javlja se običajno s temi znamenji: Dete je razvneto v obličji, ima vročo glavo, toplina stopa više in više, jezik je slezenast. Dete

je zdražljivo in spi nemirno, omohlavo je in zaspano. Pri nekaterih nastaja često tudi davljenje. Očesna zenica je zožena. Zdravniki priporočajo v takih slučajih popolen mir, postelj za nekoliko dni in obkladki na glavo, najboljše za to je bromid ali led.

„P. z B.“

[Novi kolkji] se bodo začeli prodajati z dnem 1. junija. Dosedanji koleki pa se bodo z dnem 31. julija popolnoma odpravili. Kdor bi torej po dnevu 31. julija uporabljal stare neveljavne koleke, zapade zakonitim določilom. Stari koleki, kar se jih ne bode porabilo do 31. julija, se morajo zamenjati pri zalogah kolekov proti novim. Čas za to je določen od dne 1. julija dne 31. avgusta. Dotične uloge so koleka proste. Pozneje pa se stari koleki ne bodo več zamenjavali, niti se ne bode dajala kaka odškodnina zanje.

[Nove ljudske šole] ustanovile so se in sicer jednorazrednice s slovenskim učnim jezikom v Hrvaškem Brodu in v Telečjem v krškem okraji, v Starem Vinkelji in v Črnem potoku v kočevskem okraji, v Lešah pri Mošnjah v kranjskem okraji in v Koprivniku v radovljiškem okraji; jednorazrednica z nemškim in slovenskim oddelkom v Travih v kočevskem okraji in konečno slovenska dvorazrednica v Trbiji nad Škofjo Loko.

[Pasja zvestoba] ni brez uzroka na dobrem glasu. Nov dokaz za to je nastopna dogodba. Strojvodja nekega iz Montreala v Kanadi vozečega vlaka zapazil je blizu postaje na progi velikega psa. Hotel je psa segnati s proge in zažvižgal na parno pištal, a pes se ni maknil s proge, ampak le huje in glasneje lajal, čim bolj se mu je bližal vlak. Strojvodja se ni upal ustaviti vlaka in je povozil psa. Prišedši na postajo, zapazil je, da se držé strojevi koles koščeki obleke. Šel je z drugimi ljudmi gledat povoženega psa in našel kraj tega truplo malega povoženega otroka. Pes je stražil dete in se ni umaknil niti vlaku, nego raje storil smrt.

[Protipokončni pisavi] so prinesli nemški šolski listi in za njimi tudi „Popotnik“ str. 96 izjavo virtemberske ministerske komisije „Mi ne trdimo odločno . . . Ravnatelj Emanuel Bayr pa dokazuje v Volksschule str. 211, da sta isto poročala člana omenjene komisije znana nasprotnika dr. Berlin in dr. Rembold in sicer že 23. sept. 1882. I. Od 1883 l. pa virtemberska ministerska komisija ni izdala nobedne izjave, akoravno so to izjavo dr. Schubert in drugi že zdavnej ovrgli.

—y

Prošnja. Ker mi je poravnati tiskovne troške pri tiskarni in plačati knjigovezu ostanek na zaslužku, prosim najvljudneje vse one prejemnike „Popotnikovega koledarja“, ki še zadnjega letnika niso plačali, kakor one, ki še letnik 1891 dolgujejo, da se v začetku meseca maja gotovo odzovejo svojej dolžnosti.

M. J. Nerat, izdajatelj „Pop. koled.“

Razpis natečajev.

Št. 237.

Natečaj.

(7 učnih mest.)

V Konjicah je umestiti teh le sedem novo sistemovanih učnih mest z dohodki po III. plačilnem razredu definitivno, eventualno tudi provizorično.

A. Na dvorazredni ljudski šoli z nemškimi učnim jezikom za Konjiški trg:

1. Mesto nadučitelja s prostim stanovanjem;
2. Mesto podučitelja.

B. Na petrazredni ljudski šoli s slovenskim učnim jezikom za Konjiško okolico:

1. Mesto nadučitelja s prostim stanovanjem;
2. in 3. Dve učiteljski mesti.
4. in 5. Dve podučiteljski mesti.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učne vsposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva itd.; potem gledé na nadučiteljski mesti tudi z dokazom vsposobljenosti za subsidiarčni pouk v katoliškem verouku, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 31. maja 1893 pri krajnem šolskem svetu Konjiški trg oziroma Konjiška okolica. Okr. šolski svet Konjice, 11. aprila 1893.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 300.

Učiteljsko mesto.

Na jednorazredni ljudski šoli v Pečici je umestiti mesto učitelja in šolskega voditelja z dohodki po IV. plačilnem razredu in užitek prostega stanovanja definitivno, eventualno tudi provizorično.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti, s spričevalom učne vsposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) ter z dokazom vsposobljenosti za subsidiarčni pouk v katoliškem verouku itd., potom predstojnega okr. šolskega sveta do 10. junija 1893 pri krajnem šolskem svetu v Pečici pošta Podsreda.

Ok. šolski svet v Kozjem, 20. aprila 1893.

Predsednik: Aralza s. r.

Št. 446.

Razglas.

Sledeče službe so definitivno ali tudi provizorično umestiti:

a) v ptujskem šolskem okraju:

1. na trirazrednici pri Sv. Lovrenci v Slov. goricah nadučit. mesto z dohodki po IV. plač. vrsti;
2. na petrazrednici pri Sv. Marku niže Ptuja podučiteljsko mesto, IV. plačilna vrsta, prosta soba; —

b) v rogačkem šolskem okraju:

na jednorazrednici pri Sv. Roku učiteljsko mesto, — novo šolsko poslopje z lepim stanovanjem, IV. plačilna vrsta.

Prosilci, slovenskega in nemškega jezika zmožni, naj svoje z zrelostnim — oziroma tudi z sposobnostnim spričevalom in z dokazom, da so avstrijski državljanji, ter oziroma na prvo in tretjo

službo, da so sposobni subsidiarčno poučevati katoliškem verouku — opremljene prošnje vložijo predpisanim potom do 15. maja t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Ok. š. svet Ptuj in Rogatec, 5. aprila 1893.

2-2

Predsednik: Scherer s. r.

Št. 310.

Učiteljsko mesto.

Na trirazredni ljudski šoli pri Novi cerkvi je umestiti definitivno eventualno tudi provizorično učiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu.

Prosilci in prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti, s spričevalom učne vsposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva itd. potom predstojnega okr. šolsk. sveta do 31. maja 1893. pri krajnem šolskem svetu pri Novi cerkvi pošta Vojnik. Okr. šolski svet v Celji, 11. aprila 1893.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 315.

Učiteljsko mesto.

Na četirazredni ljudski šoli v Čadramu je umestiti definitivno eventualno tudi provizorično učiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu.

Prosilci in prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti, s spričevalom učne vsposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva itd. potom predstojnega okr. šolsk. sveta do 31. maja 1893. pri krajnem šolskem svetu v Čadramu pošta Oplotnica.

Ok. šolski svet v Konjicah, 24. jan. 1893.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 309.

Dve podučiteljski mesti.

Na četirazredni (deski) ljudski šoli v Brežicah je umestiti dve podučiteljski mesti z dohodki po III. plačilnem razredu definitivno, eventualno tudi provizorično.

Prosilci za ti mesti naj svoje prošnje, ki morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti, s spričevalom učne vsposobljenosti ter z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) itd., potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 31. maja 1893 pri krajnem šolskem svetu v Brežicah.

Ok. šolski svet Brežice, 12. aprila 1893.

Predsednik Aralza s. r.

Št. 88.

Podučiteljsko mesto.

Na mešani dvorazredni ljudski šoli III. plač. razreda pri Sv. Duhu nad Lučami umestiti je s prihodnjim zimskim tečajem podučiteljsko mesto definitivno eventualno tudi provizorično.

Prosilci ali prosilke za to mesto, s katero je združen brezplačni užitek s pohištvom opravljene sobe, naj vložijo svoje redno opremljene prošnje najpozneje do 15. maja 1893 pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Duhu nad Lučami pošta Luče (Leutschach.)

Okrajni šolski svet Arvež, 2. aprila 1893.

Predsednik.

Z današnje številko potekla je nekaterim p. n. naročnikom naročnina in jih prosimo, da jo skoraj obnovijo. Ker nam je poravnati tiskovne troške pri tiskarni za vsako številko sproti, prosimo tudi vse one, ki še nam za tekoče leto niso nič naročnine poslali in vse, ki so še od preje kaj na dolgu, da se vendar odzovejo svojej dolžnosti, ker bi sicer bili oni krivi, ko bi „Popotnik“ ne mogel več točno in redno izhajati. Upravništvo.

Vsebina. I. Razložek med posamnimi in skupnim poukom gledé na sredstvo in smoter. (I.) V. Korun. — II. Narečje ali dialekt ter njegov pomen za ljudsko šolo, osobito za elementarni razred. (Konec.) — III. Raztrgan rokav. — IV. Listi slovenskega učitelja—kolesarja. (VI.) — V. Društveni vestnik. — VI. Dopisi in druge vesti. — Raznoternosti. — VII. Natečaji.